

คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับการขนส่งสาธารณะ ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ระบบขนส่งด้วยรถโดยสารสาธารณะ ได้แก่ รถโดยสารประจำทาง รถทัวร์ รถตู้ รถไฟ เป็นต้น มีทั้งผู้ปฏิบัติงานในรถ (เช่น พนักงานขับรถ พนักงานเก็บค่าโดยสาร พนักงานบริการเสิร์ฟอาหารบนรถ เป็นต้น) ผู้ใช้บริการจำนวนมากใช้บริการในการเดินทางร่วมกัน และมีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ง่าย ดังนั้น ควรมีการป้องกันและลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคในบริเวณต่างๆ ในสถานียขนส่งผู้โดยสาร และยานพาหนะ จึงให้คำแนะนำ ดังนี้

1. คำแนะนำสำหรับผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบอาคารสถานียขนส่งผู้โดยสาร (หรือผู้ประกอบการรถโดยสารสาธารณะ)

- 1) **จัดให้มีการคัดกรองผู้โดยสาร** ด้วยการดูจากอาการในเบื้องต้นหรือใช้เครื่องวัดอุณหภูมิร่างกาย พร้อมทำสัญลักษณ์ผู้ที่ผ่านการคัดกรอง เช่น ติดสติ๊กเกอร์ ตราป้อม หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม
- 2) **อาคารสถานียขนส่งผู้โดยสาร** ทำความสะอาดโดยรอบบริเวณสถานียขนส่งเป็นประจำทุกวัน และบริเวณที่เป็นจุดหรือบริเวณที่มีการใช้งานร่วมกัน เช่น เคาน์เตอร์จำหน่ายตั๋วโดยสาร ปุ่มกดตู้จำหน่ายตั๋ว ปุ่มกดตู้จำหน่ายเครื่องดื่ม มือจับประตู ลูกบิดประตู ราวบันได เป็นต้น ทุก 2 ชั่วโมง ด้วยน้ำยาทำความสะอาด
- 3) **กรณีที่มีร้านอาหาร หรือมีการจำหน่ายอาหาร** กำกับดูแล
 - ให้สถานที่จำหน่ายอาหารสะอาด
 - หากผู้สัมผัสอาหารมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบ ให้หยุดงาน และพบแพทย์ทันที
 - ดูแลให้ผู้สัมผัสอาหารปฏิบัติตัวให้ถูกสุขลักษณะ ด้วยการล้างมือด้วยสบู่และน้ำให้สะอาดก่อนหยิบหรือจับอาหาร สวมหมวกคลุมผม สวมหน้ากากขณะปฏิบัติงาน ไม่ใช้มือหยิบจับอาหารที่พร้อมรับประทานโดยตรง
 - บริการน้ำดื่มที่สะอาด ไม่ใช่แก้วน้ำร่วมกัน
 - ปกปิดอาหารด้วยภาชนะหรือวัสดุที่สะอาด
 - จัดให้มีช้อนกลางเมื่อเสิร์ฟอาหารที่ต้องรับประทานร่วมกัน
 - ล้างภาชนะอุปกรณ์หรือสิ่งของเครื่องใช้ด้วยน้ำยาล้างจานให้สะอาด ทำความสะอาด โต๊ะอาหารด้วยน้ำยาทำความสะอาดทุกครั้งหลังมีผู้มาใช้บริการ และฆ่าเชื้อ โดยแช่ภาชนะในน้ำร้อน 80 องศาเป็นเวลา 30 วินาที หรือแช่โซเดียมไฮโปคลอไรท์ (น้ำยาฟอกขาว) เข้มข้น 100 ส่วนในล้าน

ส่วน (ใช้โซเดียมไฮโปคลอไรท์ 6% ในอัตราส่วน ครึ่งช้อนชาต่อน้ำ 1 ลิตร) แล้วล้างน้ำให้สะอาด เช็ดหรือผึ่งให้แห้งก่อนใช้ใส่อาหาร

4) ห้องส้วม

- ดูแลความสะอาดบริเวณที่อาจมีการปนเปื้อนหรือบริเวณที่มีการสัมผัสบ่อยๆ ได้แก่ พื้นห้อง ส้วม โถส้วม ที่กดชักโครกหรือโถปัสสาวะ สายฉีดชำระ กลอนหรือลูกบิดประตู ฝารองนั่ง ฝาปิดชักโครก ก๊อกน้ำ อ่างล้างมือ ด้วยน้ำยาทำความสะอาด

5) การจัดการขยะ

- จัดให้มีถังขยะที่มีฝาปิดและให้มีการเก็บรวบรวมขยะเป็นประจำ และดูแลความสะอาด บริเวณโดยรอบเป็นประจำทุกวัน
- สำหรับขยะที่เก็บรวบรวมได้ ให้จัดเก็บไว้ที่พักขยะเพื่อรอการเก็บขนไปกำจัดต่อไป ทั้งนี้ ที่พักขยะต้องสามารถป้องกันสัตว์และแมลงพาหะนำโรคได้

6) ผู้ปฏิบัติงาน

- ผู้ปฏิบัติงานที่มีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบ ให้หยุดปฏิบัติงาน แจ้งหัวหน้างาน และพบแพทย์ทันที หรือหากเคยไปในประเทศเสี่ยงตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข หรืออยู่ในช่วงกักกัน ให้ปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด
 - ผู้ปฏิบัติงาน ต้องดูแลสุขอนามัย มีการป้องกันตนเอง โดยล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น และหากทำงานในบริเวณที่มีคนอยู่จำนวนมาก อาจสวมหน้ากากผ้าเพื่อป้องกันตนเอง
 - พนักงานต้อนรับในรถ ให้ล้างมืออย่างสม่ำเสมอด้วยสบู่และน้ำหรือเจลแอลกอฮอล์ ก่อนการสัมผัสอาหารและอุปกรณ์ต่างๆ และสวมถุงมือขณะเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม รวมทั้งดูแลความสะอาดของรถเข็นหรือถาดใส่อาหาร ควรสวมหน้ากากผ้าเพื่อป้องกันตนเอง
 - ผู้ปฏิบัติงานที่ดูแลความสะอาดและผู้ปฏิบัติงานเก็บขยะ ให้ใช้หน้ากากผ้า สวมถุงมืออย่างฝ้ายกันเปื้อน รองเท้าพื้นยางหุ้มแข้ง และใช้ปากคีบด้ามยาวเก็บขยะและใส่ถุงขยะ ปิดปากถุงให้มิดชิด นำไปรวบรวมไว้ที่พักขยะ แล้วล้างมือให้สะอาดทุกครั้งภายหลังปฏิบัติงาน หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น และเมื่อปฏิบัติงานเสร็จในแต่ละวัน หากเป็นไปได้ควรอาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที
- 7) เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการสัมผัสอย่างใกล้ชิด ในกรณีที่มีผู้โดยสารจำนวนมากอาจพิจารณาเพิ่มช่องจำหน่ายตั๋วโดยสาร และควบคุมไม่ให้รับผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่งอย่างเคร่งครัด
- 8) ในกรณีที่ผู้ประกอบการรถโดยสาร สามารถจัดเตรียมเจลแอลกอฮอล์ได้ ควรจัดเตรียมไว้บริการแก่ผู้โดยสารเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจในการใช้บริการ

9) ตัวอย่างพาหนะ

- ทำความสะอาดบริเวณที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย เช่น ที่พักแขน พนักพิง ราวจับ เบาะนั่ง และให้ระบายอากาศภายในรถ
- การจัดบริการอาหารในรถ ให้เลือกผู้ประกอบการที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหาร และงดเสิร์ฟอาหารเสี่ยง ได้แก่ อาหารที่ไม่ผ่านความร้อน (เช่น แซนวิช สลัด เป็นต้น)
- ห้องส้วมในรถ ให้ทำความสะอาดด้วยน้ำยาทำความสะอาดที่ให้บริการ และหากการเดินทางระยะยาว ควรเพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดและเน้นในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย เช่น ที่จับประตู ที่กดชักโครก สายฉีดชำระ ก๊อกน้ำ เป็นต้น จัดให้มีสบู่สำหรับล้างมือ หรือเจลแอลกอฮอล์ และกระดาษเช็ดมือในห้องน้ำให้เพียงพอ
- อุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ผ้าห่ม ปลอกหมอน เป็นต้น ต้องเปลี่ยนที่ให้บริการ และนำไปซักให้สะอาด

2. คำแนะนำสำหรับผู้โดยสาร

- หากมีอาการป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบ ควรงดเดินทาง
- ผู้โดยสารอาจจัดเตรียมหน้ากากผ้า และเจลแอลกอฮอล์ เพื่อใช้ระหว่างการเดินทาง และหลีกเลี่ยงไม่อยู่ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก
- หากเป็นไปได้ให้ล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์ หลังจากใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ก่อนรับประทานอาหาร และหลังใช้ส้วม รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น

ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2563

ภาคผนวก

การทำความสะอาดแบ่งตามประเภทยานพาหนะดังนี้

- รถโดยสาร ทั้งแบบปรับอากาศและไม่ปรับอากาศ
 - ให้ทำความสะอาดในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย เช่น ราวจับบริเวณประตู ที่จับเหนือหัวผู้โดยสาร เบาะนั่งและพนักพิงทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เป็นต้น ด้วยน้ำยาทำความสะอาดถูกรอบที่ให้บริการ และให้ระบายอากาศภายในรถ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง
- รถทัวร์ แบบปรับอากาศ ที่มีห้องน้ำ
 - ให้ทำความสะอาดในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย (เช่น ราวจับบริเวณประตู ที่จับเหนือหัวผู้โดยสาร เบาะนั่งและพนักพิงทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ที่พักแขน ไฟและช่องแอร์เหนือผู้โดยสาร เป็นต้น) และอุปกรณ์ในการให้บริการอื่นๆ (เช่น ที่วางแก้ว ถาดรองวางอาหาร ปุ่มปรับระดับเบาะปุ่มกดควบคุมไฟฟ้า หน้าจอทีวีหลังเบาะ หูฟัง เป็นต้น) ด้วยน้ำยาทำความสะอาดถูกรอบที่ให้บริการ กรณีที่มีการเปลี่ยนผู้โดยสารระหว่างทางควรเพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดให้มากขึ้น และให้มีการระบายอากาศภายในรถ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง
 - กรณีที่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ผ้าห่ม ปลอกหมอน เป็นต้น ต้องเปลี่ยนถูกรอบที่ให้บริการ และนำไปซักให้สะอาด
 - สำหรับห้องน้ำในรถ ให้ทำความสะอาดด้วยน้ำยาทำความสะอาดถูกรอบที่ให้บริการ และเน้นในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย เช่น ที่จับประตูห้องน้ำ โถส้วม ที่กดชักโครก เป็นต้น และจัดให้มีสบู่สำหรับล้างมือ หรือเจลแอลกอฮอล์ และกระดาษเช็ดมือในห้องน้ำให้เพียงพอ
 - กรณีที่มีการจัดบริการอาหารในรถ ให้เลือกผู้ประกอบการที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหาร และงดเสิร์ฟอาหารเสียง ได้แก่ อาหารที่ไม่ผ่านความร้อน (เช่น แขนวิช สลัด เป็นต้น)
- รถไฟ ที่มีห้องน้ำ
 - ให้ทำความสะอาดในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย (เช่น ราวจับบริเวณประตู ที่จับเหนือหัวผู้โดยสาร เบาะนั่งและพนักพิงทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ที่พักแขน เป็นต้น) และอุปกรณ์ในการให้บริการอื่นๆ (เช่น ที่วางแก้ว ถาดรองวางอาหาร ปุ่มปรับระดับเบาะ ชั้นวางสัมภาระเหนือศีรษะ เป็นต้น) ด้วยน้ำยาทำความสะอาดถูกรอบที่ให้บริการ กรณีที่มีการเปลี่ยนผู้โดยสารระหว่างทางควรเพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดให้มากขึ้น และให้มีการระบายอากาศภายในรถ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง
 - กรณีที่มีตู้นอน และมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ผ้าห่ม ปลอกหมอน เป็นต้น ต้องเปลี่ยนถูกรอบที่ให้บริการ และนำไปซักให้สะอาด
 - สำหรับห้องน้ำในรถไฟ ให้ทำความสะอาดด้วยน้ำยาทำความสะอาดถูกรอบที่ให้บริการ และเน้นในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย เช่น ที่จับประตูห้องน้ำ โถส้วม ที่กดชักโครก เป็นต้น และจัดให้มีสบู่สำหรับล้างมือ หรือเจลแอลกอฮอล์ และกระดาษเช็ดมือในห้องน้ำให้เพียงพอ
 - กรณีที่มีการจัดบริการอาหารในรถ ให้เลือกผู้ประกอบการที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหาร และงดเสิร์ฟอาหารเสียง ได้แก่ อาหารที่ไม่ผ่านความร้อน (เช่น แขนวิช สลัด เป็นต้น)

- รถตู้

- ให้ทำความสะอาดในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย (เช่น ที่จับเปิดประตูด้านในและด้านนอก ที่จับเหนือหัวผู้โดยสาร กระจกภายในรถ เบาะนั่งและพนักพิงทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ที่พักแขน ที่ปรับระดับเบาะ ช่องแอร์ คอนโซลหน้ารถ เป็นต้น) ด้วยน้ำยาทำความสะอาดที่ให้บริการ และให้มีการระบายอากาศภายในรถ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง
- ซักทำความสะอาดจุดที่อาจมีการสะสมเชื้อโรคเป็นประจำ เช่น ผ้าม่าน

- รถแท็กซี่

- ให้ทำความสะอาดในจุดสำคัญที่ผู้โดยสารสัมผัสบ่อย (เช่น ที่จับเปิดประตูด้านในและด้านนอก ที่จับเหนือหัวผู้โดยสาร กระจกภายในรถ เบาะนั่งและพนักพิงทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ที่พักแขน ที่ปรับระดับเบาะ คอนโซลหน้ารถ สายรัดเข็มขัดนิรภัย เป็นต้น) ด้วยน้ำยาทำความสะอาดที่ให้บริการ
- ก่อนและหลังให้บริการผู้โดยสารในแต่ละครั้ง ควรมีการเปิดหน้าต่างเพื่อการถ่ายเท ระบายอากาศภายในรถออก
- ซักทำความสะอาดจุดที่อาจมีการสะสมเชื้อโรคเป็นประจำ เช่น ผ้าม่าน พรมหรือยางปูพื้นรถ